

WOJEWODA DOLNOŚLĄSKI

Wrocław, dnia 19 listopada 2020 r.

ZP-NKWR.431.2.49.2020.EK

Pan
Wojciech Szandula
Dyrektor
Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie
w Złotoryi

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

W dniach 16, 19 i 20 października 2020 r. na podstawie art. 186 pkt 3 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jedn.: Dz. U. 2020 r. poz. 821) dalej zwanej „ustawą”, kontrolerzy z Wydziału Zdrowia i Polityki Społecznej Dolnośląskiego Urzędu Wojewódzkiego we Wrocławiu Edyta Kubicka – starszy inspektor wojewódzki, przewodnicząca zespołu kontrolerów oraz Emilia Molska - Kaźmierczak – inspektor wojewódzki, przeprowadzili kontrolę problemową w trybie zwykłym w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Złotoryi, zwanym w dalszej części niniejszego wystąpienia „Centrum” lub „PCPR”.

Celem kontroli była ocena działalności Centrum w zakresie dokonywania oceny sytuacji dziecka przebywającego w rodzinnej pieczy zastępczej, szkolenia i kwalifikowania kandydatów do opieki nad dzieckiem w rodzinnej pieczy zastępczej, kierowania dzieci do instytucjonalnej pieczy zastępczej oraz zgodności zatrudniania pracowników z wymaganymi kwalifikacjami. Powyższe dotyczyło realizacji zadań wynikających z ustawy, w okresie od 1 stycznia 2019 r. do 16 października 2020 r. Kontrolę przeprowadzono zgodnie z zatwierdzonym w dniu 16 czerwca 2020 r. przez Wicewojewodę Dolnośląskiego Planem kontroli na II półrocze 2020 r.

W okresie objętym kontrolą, funkcję Kierownika Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Złotorzy pełnił Pan Wojciech Szandula, będący odpowiedzialny za realizację zadań w ocenianych obszarach.

W zakresie działalności jednostki podlegającej kontroli wydaje się ocenę pozytywną z nieprawidłowościami, a jej uzasadnieniem jest ustalony stan faktyczny i prawny. Stwierdzone nieprawidłowości wynikały z wybiórczego stosowania przepisów prawa lub ich nieznamomości, natomiast nie spowodowały następstw w zakresie finansowym oraz nie wpłynęły na wykonanie ustawowych zadań przez PCPR.

Kontrola została odnotowana w książce kontroli pod nr. 1/2020. Postępowanie kontrolne przeprowadzono na podstawie dokumentacji merytorycznej realizowanych zadań, aktów prawa miejscowego, a także pisemnych oświadczeń złożonych przez Pana Wojciecha Szandulę.

W toku przeprowadzonych czynności ustalono:

Uchwałą nr 171/2017 Zarządu Powiatu Złotoryjskiego z dnia 12 kwietnia 2017 r. wprowadzono Regulamin Organizacyjny Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Złotorzy, a wykonanie uchwały w przedmiotowym zakresie powierzono Kierownikowi PCPR. Centrum jest jednostką, która zgodnie z zarządzeniem nr 22/2011 Starosty Złotoryjskiego z dnia 4 listopada 2011 r. została wyznaczona na organizatora rodzinnej pieczy zastępczej na terenie Powiatu Złotoryjskiego. W związku z tym, w myśl art. 76 ust. 2 ustawy, „Zarządzeniem nr 9/2017 Kierownika Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Złotorzy z dnia 15.12.2017 r. (...)” powołano w Centrum „Zespół do spraw Pieczy Zastępczej, zwanego w skrócie ZRPZ.” Zgodnie z ww. art. 76 ust. 2 ustawy, prawidłowa nazwa powinna brzmieć: zespół do spraw rodzinnej pieczy zastępczej i na taką nazwę wskazuje tylko użyty w Zarządzeniu skrót. Ponadto, także w myśl art. 76 ust. 2 ustawy, do zespołu do spraw rodzinnej pieczy zastępczej powinni być przypisani wybrani pracownicy PCPR, ponieważ ww. zespół (zgodnie z ustawą) jest tworzony w strukturze tej jednostki organizacyjnej powiatu, jeżeli została ona, tak jak w Powiecie Złotoryjskim, wyznaczona na organizatora rodzinnej pieczy zastępczej. Zatem błędnie wskazano w § 1 pkt 2 Zarządzenia skład zespołu, gdyż asystenci rodziny nie są pracownikami PCPR, podobnie jak rodziny biologiczne i rodziny zastępcze. Osoby te także nie mogą być angażowane do zadań określonych w kolejnych zapisach ww. Zarządzenia, ponieważ są to zadania przypisane wyłącznie organizatorowi rodzinnej pieczy zastępczej, określone w art. 76 ust. 4 ustawy. Wobec powyższych błędnych zapisów, zaleca się dokonać korekty zarządzenia w ww. zakresach.

Odnosząc się do zapisów Regulaminu Organizacyjnego w obszarze struktury jednostki, nie można uznać, że w Rozdz. II § 2 pkt 3 wskazane „wieloosobowe stanowisko do spraw pomocy dziecku i rodzinie” jest tożsame z zespołem do spraw rodzinnej pieczy zastępczej, o którym mówi ustawa. Wniosek taki nasuwa się po analizie § 5 Regulaminu, w którym wymieniono zadania pracowników na wieloosobowym stanowisku do spraw pomocy dziecku i rodzinie. Dotyczą one zadań powiatu w ogóle w zakresie pieczy zastępczej i wspierania rodziny, które zostały określone w art. 180 ustawy. Taki zakres obowiązków wykracza poza zadania określone w ustawie w art. 76 ust. 4 ustawy, które są przypisane wyłącznie dla organizatora rodzinnej pieczy zastępczej, a tym samym zespołu do spraw rodzinnej pieczy zastępczej, jeśli taki został utworzony.

Wobec powyższego:

- Zarządzenie Nr 9/2017 Kierownika Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie z dnia 15 grudnia 2017 r. nie powołuje zespołu, o którym jest mowa w art. 76 ust. 2 ustawy, ze względu na jego skład.
- Wyodrębnione w Regulaminie Organizacyjnym PCPR wieloosobowe stanowisko do spraw pomocy dziecku i rodzinie nie ma przypisanych zadań należących do wyłącznych kompetencji organizatora rodzinnej pieczy zastępczej w myśl art. 76 ust. 4 ustawy.

W związku z tym, należy powziąć działania w celu uporządkowania regulacji wewnętrznych związanych z utworzeniem zespołu do spraw rodzinnej pieczy zastępczej na podstawie art. 76 ust. 2 ustawy oraz skorygować lub doprecyzować zapisy Regulaminu Organizacyjnego w obszarze struktury organizacyjnej jednostki z uwzględnieniem zespołu do spraw rodzinnej pieczy zastępczej i przypisanych mu zadań. *(dowód: akta kontroli str. 20-30)*

W świetle art. 76 ust. 4 pkt 1 ustawy, do zadań organizatora rodzinnej pieczy zastępczej należy w szczególności prowadzenie naboru kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka. Ponadto, zgodnie z art. 76 ust. 4 pkt 12 ustawy, obligatoryjnym zadaniem jest prowadzenie działalności diagnostyczno-konsultacyjnej, której celem jest pozyskiwanie, szkolenie i kwalifikowanie osób zgłaszających gotowość do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej oraz prowadzenia rodzinnego domu dziecka, a także szkolenie i wspieranie psychologiczno-pedagogiczne osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą oraz rodziców dzieci objętych tą pieczę. Analiza dokumentacji wykazała, iż spełniając powyższe wskazanie cytowanych artykułów, Centrum w okresie

niespełna dwóch lat prowadziło kampanię promującą rodzinne formy pieczy zastępczej, w trakcie której podjęto następujące działania zmierzające do osiągnięcia celu:

- Publikowanie na stronie internetowej Centrum informacji o rodzinnej pieczy zastępczej, w tym na temat poszukiwania kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej;
- Rozwieszanie ogłoszeń przy kościołach;
- Rozwieszanie plakatów i kolportowanie ulotek do miejsc użyteczności publicznej;
- Nawiązywanie współpracy z ośrodkami pomocy społecznej i asystentami rodzin w celu propagowania w gminach idei rodzicielstwa zastępczego;
- Wspieranie psychologiczne rodzin, które jest prowadzone w zależności od potrzeb, poprzez: rozmowy z rodzicami, omawianie zachowań dzieci, udzielanie rodzicom porad w zakresie skutecznych metod wychowawczych, rozmowy z dziećmi, uczestniczenie w spotkaniach rodziców biologicznych z dzieckiem.

Wskazane jest w przyszłości zintensyfikować działania mające na celu propagowanie idei rodzicielstwa zastępczego, a także położyć większy nacisk na organizację szkoleń i specjalistycznego wsparcia dla rodzin zastępczych i prowadzących rodzinne domy dziecka.

(dowód: akta kontroli str. 35)

W świetle art. 76 ust. 4 pkt 3 ustawy, zadaniem Centrum jest organizowanie szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka. W okresie objętym kontrolą w stosunku do 3 osób zgłaszających wolę wzięcia udziału w szkoleniu dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej niezawodowej przeprowadzono postępowania weryfikujące możliwość ich kwalifikacji do szkolenia, o którym mowa w art. 44 ust. 1 ustawy. Każda zainteresowana osoba na wstępie postępowania zapoznawana była z opracowaną przez PCPR „Procedurą kwalifikacyjną na szkolenie dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka”. W gestii kandydata było: złożenie wniosku, na podstawie którego wszczynano procedurę, wypełnienie formularza zgłoszeniowego zawierającego cztery obszary: dane personalne, dane personalne współmałżonka, dane dotyczące miejsca zamieszkania i informacje o rodzinie (zamykające się w 15 pytaniach), napisanie życiorysu, przedłożenie opinii z zakładu pracy, dostarczenie zaświadczeń: o niekaralności, o zatrudnieniu i dochodach, lekarskiego o stanie zdrowia, o zdolności kandydata do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz oświadczeń o: niekaralności, posiadaniu pełnej zdolności do czynności prawnych i korzystaniu w pełni z praw publicznych, władzy rodzicielskiej i wypełnianiu obowiązku

alimentacyjnego, zgodności podanych informacji ze stanem faktycznym i informowaniu o wszelkich zmianach w sytuacji rodzinnej, mieszkaniowej, zawodowej, zdrowotnej oraz dochodowej. Kandydat obowiązany był także do wyrażenia zgody na przetwarzanie, wykorzystanie i udostępnienie danych osobowych. Po spełnieniu powyższych warunków PCPR kierował kandydata na badania do psychologa, celem sporządzenia opinii o posiadanych predyspozycjach i motywacji do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka. Następnie Centrum, zgodnie z art. 43 ustawy, przygotowywało tzw. „wstępną akceptację kandydata na podstawie oceny spełniania warunków ustawowych”, o których mowa w art. 42 ust. 1-2 ustawy, w której odnosiło się także do warunków mieszkaniowych, osób zamieszkujących wspólnie gospodarstwo domowe i zarobków współmałżonków. Dokument ten był podstawą skierowania bądź nie, kandydata na szkolenie, o którym mowa w art. 44 ust. 1 ustawy. Weryfikując przestrzeganie przez PCPR art. 76 ust. 4 pkt 3 ustawy stwierdzono, iż Centrum organizowało szkolenia dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka na podstawie programu szkoleniowego dla kandydatów na sprawowanie rodziny zastępczej „PRIDE Rodzinna piecza zastępcza”, zatwierdzonego decyzją Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 30.07.2018 r., nr 8/2018/RZ. Po ukończeniu szkolenia trenerzy je prowadzący wydawali kandydatom tzw. „Rekomendację wstępną trenerów Programu Pride”, będącą podstawą wydania świadectwa ukończenia szkolenia, o którym mowa w art. 44 ust. 1 ustawy. W okresie objętym kontrolą wydano 3 świadectwa. Następnie na wnioski złożone przez osoby, które ukończyły szkolenie, zgodnie z art. 45 i art. 76 ust. 4 pkt 2 ustawy, Centrum wydawało zaświadczenia kwalifikacyjne zawierające potwierdzenie ukończenia szkolenia oraz spełnienie warunków, o których mowa w art. 42 ustawy. W toku kontroli wykazano, że w analizowanych zaświadczeniach kwalifikacyjnych nie oznaczono organu wydającego dokument, a jest to element wskazany we wzorze określonym w rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej w sprawie wzoru zaświadczenia kwalifikacyjnego (Dz. U. z 2011 r., Nr 272 poz. 1609). W trakcie kontroli uzupełniono powyższe uchybienie.

(dowód: akta kontroli str. 40-41, 42-53)

W oparciu o art. 46 ust. 1 pkt 1 i 2 ustawy, starosta prowadzi rejestr danych o osobach zakwalifikowanych do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub do prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz rejestr danych o osobach pełniących funkcję rodziny zastępczej zawodowej lub rodziny zastępczej niezawodowej oraz prowadzących rodzinny dom dziecka. W toku postępowania kontrolnego ustalono, iż PCPR prowadził przedmiotowy rejestr, natomiast Kierownik kontrolowanej jednostki nie

posiadał stosownego upoważnienia Starosty Złotoryjskiego w tym zakresie. Przedstawiony dokument zawierał dane zgodne z art. 46 ust. 1 i 2 ustawy i był przekazywany do właściwego sądu, ostatni raz 5 marca 2020 r. *(dowód: akta kontroli str. 35-36, 54-56)*

W okresie objętym kontrolą, w zależności od miesiąca, na terenie powiatu złotoryjskiego funkcjonowało od 35 do 44 rodzin zastępczych spokrewnionych, od 13 do 17 rodzin zastępczych niezawodowych. Na terenie powiatu nie działały rodzinne domy dziecka, rodziny zastępcze zawodowe, rodziny zastępcze zawodowe pełniące funkcję pogotowia rodzinnego i rodziny zastępcze zawodowe specjalistyczne. Łączna liczba dzieci i osób, które osiągnęły pełnoletność przebywając w rodzinnej pieczy zastępczej na dzień 1 stycznia 2019 r. wynosiła 63, a na dzień 16 października 2020 r. - 67.

Analizując przestrzeganie przez kontrolowaną jednostkę przepisów art. 128 ust. 1, art. 130 ust. 1 i 2 oraz art. 131 ust. 1 i 2 ustawy, dotyczących organizacji i dokonywania oceny sytuacji dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej lub rodzinnym domu dziecka stwierdzono, że w okresie objętym kontrolą, Centrum organizowało posiedzenia w ww. zakresie. Ocenie poddano posiedzenia dotyczące łącznie 10 podopiecznych umieszczonych w rodzinnych formach pieczy zastępczej. Częstotliwość z jaką Centrum organizowało posiedzenia w sprawie oceny sytuacji dziecka, determinowana była indywidualnymi potrzebami dziecka oraz jego wiekiem. Spełniając wskazanie art. 131 ust. 1 ustawy, w przypadku dzieci w wieku poniżej 3 lat dokonywano ją nie rzadziej niż co 3 miesiące, a w przypadku dzieci starszych nie rzadziej niż co 6 miesięcy. Odbyło się od 3 do 5 posiedzeń w przypadku poszczególnych dzieci. *(dowód: akta kontroli str. 31-33)*

Zgodnie z art. 130 ust. 1 ustawy, każdorazowo o terminie posiedzeń w sprawie oceny sytuacji dziecka PCPR powiadamiał wszystkie osoby, których udział został wskazany przez ustawodawcę jako obligatoryjny, z wyłączeniem sytuacji wskazujących, iż osoby te nie istniały np. brak asystenta rodziny z uwagi na niekorzystanie przez rodzinę z takiej formy wsparcia lub brak zasadności udziału przedstawiciela ośrodka adopcyjnego w posiedzeniu w sprawie oceny sytuacji dziecka, którego sytuacja prawna nie była uregulowana w sposób umożliwiający jego przysposobienie, a także w odniesieniu do rodziców, których sąd pozbawił władzy rodzicielskiej. Analiza dokumentacji wykazała, iż powtarzającą się regularnie sytuacją był brak udziału pedagoga, psychologa oraz koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej w posiedzeniach w sprawie oceny sytuacji dziecka. W przypadku dwóch pierwszych specjalistów stanowi to nieprawidłowość. Uzyskano wyjaśnienia od Dyrektora kontrolowanej jednostki, z których wynikało, iż w okresie objętym kontrolą w PCPR nie zatrudniano pedagoga, a psycholog był obecny tylko na jednym posiedzeniu (wśród

analizowanych przypadków) pomimo, iż taki specjalista był zatrudniony. Był on zapraszany w sytuacjach skomplikowanych, wymagających wsparcia tego specjalisty. Z ramienia Organizatora Rodzinnej Pieczy Zastępczej, z powodu niezatrudnienia koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej, w posiedzeniach regularnie uczestniczyli pracownicy socjalni przypisani do poszczególnych rodzin. Zgodnie z oświadczeniem Kierownika Centrum, żadna rodzina nie wystąpiła o objęcie jej opieką koordynatora, pomimo że była o takiej możliwości pisemnie powiadomiona, co poświadczala własnoręcznym podpisem.

Przed planowanym terminem posiedzenia w sprawie oceny sytuacji dziecka, pracownik socjalny opiekujący się rodziną zastępczą przeprowadzał z nią wywiad środowiskowy. Na jego podstawie przygotowywał dokument „Ocena funkcjonowania rodziny zastępczej i sytuacji dziecka w niej umieszczonego”, w której zawierał informacje, m.in. odnośnie zasadności dalszego funkcjonowania rodziny zastępczej oraz zasadności dalszego pobytu w niej dziecka. Dokument ten przekazywano do sądu co pół roku, zgodnie z art. 131 ust. 2 lub art. 47 ust. 5 ustawy. W ww. „ocenie...” nie analizowano obszaru, o którym mowa w art. 129 pkt 2 i 3, tzn. nie odnoszono się do analizy stosowanych metod pracy z dzieckiem i modyfikacji opracowanego dla niego planu pracy. Nadmienić też należy, że powyższa ocena nie była efektem pracy osób uczestniczących w posiedzeniu ws. oceny sytuacji dziecka umieszczonego w pieczy rodzinnej, a jedynie pracownika socjalnego. Wskazywały na to umieszczone na dokumencie daty i zawsze złożony podpis tylko ww. pracownika. Ocena sytuacji dziecka powinna być dokonywana podczas posiedzenia oraz z udziałem osób wskazanych w art. 130 ust. 1 ustawy i sporządzona na jej podstawie opinia o zasadności dalszego pobytu dziecka w pieczy zastępczej powinna być przekazywana do sądu.

Każdorazowo podczas posiedzenia sporządzano „Protokół z posiedzenia zespołu do spraw oceny sytuacji dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej”. Odnosił się on tylko do wskazania wynikającego z art. 129 pkt 6 ustawy, tj. do zasadności pobytu dziecka w pieczy rodzinnej, zawierał też uzasadnienie oraz podpisy osób uczestniczących w posiedzeniu, nie był jednak przekazywany do sądu. Należy też zauważyć, że dokument oznaczony mianem „protokół” wybiórczo odnosił się do zagadnień wymaganych przy omawianiu sytuacji dziecka, o których mowa w ustawie. Nie była w nim uwzględniona analiza pozostałych obszarów z art. 129 ustawy, to jest z punktów 1 -5 i 7.

Podczas kontroli okazano dokument „Okresowa ocena sytuacji dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej spokrewnionej/ niezawodowej/ zawodowej/ rodzinnym domu dziecka”. Zawierał on informacje określone w art. 129 pkt 1 - 7 ustawy. Dokument ten jednak sporządzany był tylko raz w roku, przez pracownika socjalnego oraz rodzica zastępczego,

przy okazji dokonywania oceny rodziny zastępczej na podstawie art. 132 – 134 ustawy. Zatem nie jest to ocena sytuacji dziecka wypracowana na posiedzeniu i przez osoby, o których mowa w art. 130 ust. 1 ustawy.

Podsumowując należy stwierdzić, że sąd był powiadamiany o zasadności pobytu dziecka w pieczy zastępczej co najmniej dwa razy do roku, a w większości przypadków nawet trzy razy do roku. Wątpliwość jednak budzi fakt czy dokument w przedmiotowym zakresie przekazany do sądu był wypracowany na posiedzeniu, o którym mowa w art. 130 ust. 1 ustawy. Dodatkowo przedstawiona w trakcie czynności kontrolnych dokumentacja potwierdzająca wpływ korespondencji do sądu nie określała jednoznacznie, której oceny dotyczy przesłany do sądu dokument (rodziny zastępczej/sytuacji dziecka).

(dowód: akta kontroli str. 57-79)

W sprawach dotyczących kierowania dzieci do instytucjonalnej pieczy zastępczej, kontrola przedłożonej dokumentacji wykazała, iż na terenie powiatu złotoryjskiego w instytucjonalnej pieczy zastępczej przebywało 84 wychowanków, w tym 4 dzieci z powiatu legnickiego.

Stwierdzono, iż 13 dzieci w wieku poniżej 10 roku życia przebywało w instytucjonalnej pieczy zastępczej z uwagi na interwencyjne przyjęcie do placówek opiekuńczo – wychowawczych. Jednak tylko w przypadku 4 z tych dzieci, ich pobyt w pieczy zastępczej oscylował w granicach od 1 do 3 miesięcy. Pobyt pozostałych w placówkach opiekuńczo – wychowawczych trwał od roku do czterech lat. Zgodnie z oświadczeniem Kierownika Centrum, w ich przypadku wielokrotnie kierowano zapytania do innych powiatów celem przekierowania dzieci do rodzinnej pieczy zastępczej. W jednym przypadku dziecko umieszczono w placówce opiekuńczo - wychowawczej ze starszą dwójką rodzeństwa, które zostało później zaadoptowane. Wobec niektórych dzieci nadal toczy się postępowanie w sprawach opiekuńczych, a w przypadku innych, rodzice podejmują działania mające na celu odzyskanie władzy rodzicielskiej. Obecnie większość z tych dzieci jest w trakcie procedury adopcyjnej. Kolejne 15 dzieci poniżej 10 roku życia umieszczone było wraz z rodzeństwem powyżej 10 roku życia. Analiza akt stanowiących próbę kontroli wykazała, iż we wszystkich przypadkach kierowanie dzieci i ich umieszczenie w instytucjonalnej pieczy zastępczej następowało zgodnie z art. 35 ust. 1, w związku z art. 32 i art. 93 ust. 1 pkt 1 ustawy oraz § 2 i § 4 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 grudnia 2011 r. w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej (Dz. U. 2011, poz. 1720), dalej zwanego „rozporządzeniem”. Zgodnie z oświadczeniem Kierownika Centrum każdorazowo kierowanie dzieci odbywało się po zasięgnięciu opinii dyrektora placówki opiekuńczo – wychowawczej, w której miały być one umieszczone. W tym obszarze nie ma dokumentacji potwierdzającej

powyższe, zwyczajowo przyjęto formę ustną. Z wyłączeniem sytuacji opisanej powyżej, dzieci kierowano do instytucjonalnej pieczy zastępczej z uwzględnieniem ich wieku, spełniając wskazanie art. 95 ust. 1 ustawy mówiącego, iż w placówce opiekuńczo – wychowawczej typu socjalizacyjnego, interwencyjnego lub specjalistyczno – terapeutycznego są umieszczane dzieci powyżej 10. roku życia, wymagające szczególnej opieki lub mające trudności w przystosowaniu się do życia w rodzinie. Centrum wydawało skierowania do placówek opiekuńczo – wychowawczych w formie decyzji. Zawierały oznaczenie jednostki wydającej dokument, datę i numer, wskazanie podstawy prawnej, nazwy placówki opiekuńczo – wychowawczej, do której kierowano dziecko, imię i nazwisko dziecka oraz jego datę urodzenia, wskazanie postanowienia sądowego w związku, z którym kierowano dziecko do instytucjonalnej pieczy zastępczej, uzasadnienie oraz prawo do odwołania. Nie ma podstaw prawnych, by skierowania przybierały formę decyzji. Samo skierowanie ma charakter wtórny wobec orzeczenia sądu o umieszczeniu dziecka w pieczy zastępczej, a zatem w istocie ma charakter jedynie wykonawczy w stosunku do wydanego orzeczenia sądu cywilnego, które to orzeczenie stanowi istotną ingerencję w prawa dziecka. Stosownie bowiem do treści art. 35 ust. 1 ustawy, umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej następuje – co do zasady – na podstawie orzeczenia sądu. Zatem przepis § 2 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 grudnia 2011 r. w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej (Dz.U. Nr 292, poz. 1720), jako przepis rangi podustawowej („dziecko do placówki opiekuńczo – wychowawczej kieruje powiat właściwy do ponoszenia wydatków na opiekę i wychowanie dziecka”), nie powinien być traktowany jako podstawa do wydania decyzji administracyjnej i konkurować z przyznaną sądom powszechnym kompetencją do decydowania o umieszczeniu dziecka w placówce opiekuńczo – wychowawczej jako jednej z form pieczy zastępczej. Wskazane jest zatem uregulować kwestię formy dokumentu, na podstawie którego będą kierowane dzieci do pieczy zastępczej. Zaznaczyć należy, iż powtarzającym się było uchybienie w postaci braku wskazywania w podstawie prawnej wydawanych decyzji (skierowań), przepisów dotyczących interwencyjnego przyjęcia dzieci w sytuacjach to uzasadniających. Ponadto, gdy do placówki opiekuńczo – wychowawczej kierowano rodzeństwo, w tym 1 dziecko powyżej 10 roku życia i 1 poniżej 10 roku życia, jako podstawę prawną wskazywano błędnie art. 95 ust. 1, a nie jak winno być art. 95 ust. 2 ustawy. Powyższe nie spowodowało skutków w zakresie wykonania zadania przez PCPR, jednak wymaga skorygowania w części dotyczącej przedmiotowego zakresu. Należy także, przy każdym przeniesieniu dziecka z jednej placówki do innej placówki tego samego typu, pamiętać o uzyskaniu w tym zakresie zgody starosty, zgodnie z art. 108 ust. 1 ustawy.

Przy kierowaniu dziecka do placówki opiekuńczo – wychowawczej przekazywano dostępną dokumentację, a w szczególności odpis aktu urodzenia dziecka, a w przypadku sierot lub półsierot również odpis aktu zgonu zmarłego rodzica; orzeczenie sądu o umieszczeniu dziecka w placówce; dokumentację o stanie zdrowia dziecka, w tym kartę szczepień; dokumenty szkolne, w szczególności świadectwa szkolne; informację o prowadzonej pracy z rodziną dziecka i jej rezultatach. W sytuacji braku dokumentów zwracano się o ich dostarczenie do właściwych instytucji. W okresie objętym kontrolą nie nastąpiła sytuacja w postaci kierowania dziecka cudzoziemców do placówki opiekuńczo – wychowawczej. Zgodnie z § 7 rozporządzenia, o skierowaniu dziecka do placówki opiekuńczo-wychowawczej informowano niezwłocznie sąd, który orzekł o umieszczeniu dziecka w pieczy zastępczej. Zgodnie art. 191 ust. 5 ustawy, powiat zawierał porozumienia z innymi powiatami w sprawie przyjęcia dziecka oraz warunków jego pobytu i wysokości wydatków, o których mowa w art. 195 ust. 1 i 2 ustawy. *(dowód: akta kontroli str. 37-39, 80-90)*

Kontrola zgodności zatrudniania pracowników z wymaganymi kwalifikacjami wykazała, iż wszystkie osoby zatrudnione przez organizatora rodzinnej pieczy zastępczej do realizacji zadań w ustawowym zakresie, posiadały kwalifikacje zawodowe zgodne z wymaganymi w świetle obowiązujących przepisów prawa. Wskazuje się jednak, że w myśl ustawy o pomocy społecznej, osoby kierujące jednostkami pomocy społecznej obowiązane są spełnić wymagania kwalifikacyjne określone w przedmiotowej ustawie. Dotyczy to zarówno kierownika, jak i pracownika go zastępującego, **zatrudnionego** na stanowisku zastępcy kierownika. Niewątpliwie osoba ta, podczas nieobecności kierownika, całkowicie samodzielnie kieruje tą jednostką organizacyjną. Nie ma zatem wątpliwości, że zastępca kierownika PCPR jest osobą kierującą jednostką organizacyjną pomocy społecznej. Dodatkowo Regulamin Organizacyjny Centrum w § 4 pkt 4 wskazuje, że „zastępca kierownika zastępuje nieobecnego kierownika w bieżącym kierowaniu PCPR”. Nadmienić jednocześnie należy, że w przypadku wyznaczenia czy upoważnienia przez Kierownika Centrum dowolnego pracownika do zastępowania go podczas nieobecności, nie jest wymagane od osoby zastępującej posiadanie kwalifikacji określonych na stanowisku kierowniczym w jednostkach pomocy społecznej, ponieważ nie jest ona zatrudniona na takim stanowisku. W związku z tym, że w 2018 r. w PCPR w Złotoryi przeprowadzona była kontrola z zakresu pomocy społecznej, podczas której wydano zalecenie w sprawie kwalifikacji osoby zatrudnionej na stanowisku zastępcy kierownika, odstępuje się obecnie od wydania zalecenia w tym obszarze, również ze względu na odrębne przepisy regulujące tę kwestię. *(dowód: akta kontroli str. 92-93)*

W wyniku przeprowadzonej kontroli problemowej w trybie zwykłym w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Złotorzy stwierdzono następujące nieprawidłowości wymagające wydania zaleceń pokontrolnych.:

1. Kierownik jednostki nie posiadał upoważnienia starosty do prowadzenia rejestru danych o osobach zakwalifikowanych do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub do prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz rejestru danych o osobach pełniących funkcję rodziny zastępczej zawodowej lub rodziny zastępczej niezawodowej oraz prowadzących rodzinny dom dziecka.
2. Podczas posiedzeń w sprawie oceny sytuacji dziecka nie dokonywano analizy wszystkich obszarów wskazanych w przepisach (protokoły z posiedzeń nie odnosiły się do obszarów wskazanych w ustawie).
3. W posiedzeniu w sprawie oceny sytuacji dziecka nie uczestniczył psycholog.
4. W posiedzeniu w sprawie oceny sytuacji dziecka nie uczestniczył pedagog.

oraz uchybienia:

1. Sformułowane z błędami (pisarskimi i merytorycznymi) zapisy Zarządzenia nr 9/2017 Kierownika PCPR ws. powołania Zespołu, o którym mowa w art. 76 ust. 2 ustawy.
2. Brak w Regulaminie Organizacyjnym wyodrębnionej poprawnie struktury organizacyjnej jednostki z uwzględnieniem zespołu do spraw rodzinnej pieczy zastępczej.
3. Zbyt małe zaangażowanie w obszarze działań podejmowanych przez PCPR w celu pozyskiwania kandydatów do sprawowania opieki nad dzieckiem w rodzinnej pieczy zastępczej oraz niewielkie zaangażowanie w organizowanie szkoleń i wsparcia psychologiczno – pedagogicznego dla osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą.
4. Brak jasnych zasad sporządzania i wysyłania do sądu opinii o zasadności pobytu dziecka w pieczy rodzinnej, o której mowa w art. 131 ust. 2 ustawy.
5. Błędy dotyczące m.in. podstawy prawnej, w skierowaniach do instytucjonalnej pieczy zastępczej.
6. Niepoprawna forma skierowań do instytucjonalnej pieczy zastępczej (w formie decyzji).

W związku z wykazanymi nieprawidłowościami wydaje się następujące zalecenia:

1. Należy uregulować kwestię upoważnienia starosty dla kierownika Centrum do prowadzenia rejestru danych o osobach zakwalifikowanych do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub do prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz rejestru danych o osobach pełniących funkcję rodziny zastępczej zawodowej lub rodziny zastępczej niezawodowej oraz prowadzących rodzinny dom dziecka.

Podstawa prawna: art. 46 ust. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t. j. Dz. U. z 2020 r. poz. 821).

Termin realizacji: 31 grudnia 2020 r.

2. Na posiedzeniach w sprawie oceny sytuacji dziecka należy dokonywać oceny sytuacji dziecka umieszczonego w rodzinnej pieczy zastępczej we wszystkich obszarach wskazanych w ustawie.

Podstawa prawna: art. 129 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t. j. Dz. U. z 2020 r. poz. 821).

Termin realizacji: na bieżąco.

3. Podjąć działania mające na celu zapewnienie udziału pedagoga w posiedzeniach w sprawie oceny sytuacji dziecka.

Podstawa prawna: art. 130 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jedn.: Dz. U. 2020 r. poz. 821).

Termin realizacji: na bieżąco.

4. Podjąć działania mające na celu zapewnienie udziału psychologa w posiedzeniach w sprawie oceny sytuacji dziecka.

Podstawa prawna: art. 130 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jedn.: Dz. U. 2020 r. poz. 821).

Termin realizacji: na bieżąco.

Pouczenie:

Zastrzeżenia do wystąpienia pokontrolnego, w tym wystąpienia niezawierającego zaleceń pokontrolnych, składa się na zasadach określonych w art. 197d ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jedn.: Dz. U. z 2020 r. poz. 821).

Proszę w terminie do dnia **15 stycznia 2021 roku** o powiadomienie Wojewody Dolnośląskiego o sposobie realizacji **zaleceń, uwag i wniosków** przedstawionych w niniejszym wystąpieniu pokontrolnym.

Z up. WOJEWODY DOLNOŚLĄSKIEGO

.....
(kierownik komórki do spraw kontroli)

.....
(przewodniczący zespołu inspektorów)

.....
(członek zespołu inspektorów)